

7. Каримова Т. Ф. К вопросу о синтаксическом статусе заголовка / Т. Ф. Каримова // Проблемы сверхфразовых единств. Семантико-синтаксическая структура. – Уфа : БГУ, 1985. – С. 46-49.
8. Кржижановский С. Ноэтика заглавий / С. Кржижановский. – М. : Политиздат, 1931. – 35 с.
9. Куликов А. М. Заголовок и его оформление в газете / А. М. Куликов. – М, 1989. – 112 с.
10. Лазарева Э. Л. Соотношение газетного заголовка с элементами текста: типология заглавий / Э. Л. Лазарева. – Свердловск : Изд-во Урал.ГУ, 1985. – 125 с.
11. Лазарева Э. Л. Заголовок в газете / Э. Л. Лазарева. – Свердловск : Изд-во УралГУ, 1989. – 96 с.
12. Музыкант В. Л. Газетный заголовок и его особенности / В. Л. Музыкант // Актуальные проблемы лингвистики и журналистики. – М. : Изд-во УДН, 1997. – С.208-214.
13. Попов А. С. Синтаксическая структура современных газетных заглавий и её развитие / А. С. Попов // Развитие синтаксиса современного русского языка. – М. : Наука, 1966. – С. 94-126.
14. Солганик Г. Я. Общие особенности языка газеты / Г. Я. Солганик // Язык и стиль средств массовой информации и пропаганды. – М. : Изд-во МГУ, 1988. – С. 5-22.
15. Турчинская Э. И. Заголовок как особый вид высказывания / Э. И. Турчинская // Структурно-семантические единицы текста (на сопоставительной основе французского и русского языков): сб. науч. тр. МГПИИЯ. – М. : Изд-во МГПИИЯ, 1987. – Вып. 267. – С. 97-116.
16. Швец А. В. Публицистический стиль современного русского языка / А. В. Швец. – Киев : Вищ. школа, 1979. – 127 с.
17. Юганов В. И. Прагматические особенности заголовка как микротекста / В. И. Юганов // Текст: структура и анализ. – М. : АНСССР, 1989. – С.187-190.

Аннотация

Малая Ю. В. Газетный заголовок как средство экспрессивизации в политическом дискурсе.

Проанализировано специфику функционирования высказываний в позиции газетного заголовка, определены структурные типы высказываний в функции газетных заголовков в современной публицистике. Выявлены разновидности и раскрыты причины использования регулярно повторяющихся высказываний в заголовках, описана специфика речевых актов, образованных указанными высказываниями. Прокомментирован характер авторских интенций.

Ключевые слова: синтаксис, экспрессивность, экспрессивные синтаксические конструкции, СМИ.

Summary

Mala Y. V. Headline as a means ekspresyvizatsion in political discourse.

Specificity functioning statements in the position of the headlines, defined structural types of statements in newspaper headlines feature in modern journalism. It is found variety and disclosed the reasons to use regularly repeated statements in the headlines described the specific speech acts created these expressions. Commented the nature of copyright intentions.

Keywords: syntax, expressiveness, expressive syntactic constructions, the media.

УДК 811.161.2.81'373.7

Г. І. Мартинова

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЕТНОФРАЗЕМ В ДІАЛЕКТНОМУ ТЕКСТІ

Реферат. Статтю присвячено репрезентації обрядових фразеологізмів як невід'ємних складників вербального коду весілля в діалектних текстах, записаних від носіїв

середньоаддніпрянського говору. У ній розглянуто варіативність компонентного складу фразем, особливості їхньої етнокультурної семантики в текстовій інтерпретації, що дало змогу з'ясувати глибинне національно-культурне підґрунтя формування цих одиниць, влучно та яскраво проілюструвати кореляцію між мовою та культурою середньоаддніпрянців.

Внутрішня форма значної частини засвідчених одиниць достатньо прозора, її легко реконструювати в діалектних оповідах на фоні омонімічних вільних словосполучень. Унаслідок такого підходу представлено розкодування фрагментів архетипного тексту обряду, що стали основою виникнення обрядових фразеологізмів і зумовлені соціально-побутовим, культурно-релігійним, національно-психологічним рівнями розвитку народу.

Також звернено увагу на регіональну своєрідність обрядової семантики та символіки компонентів стійких одиниць у синоніміко-варіантних фразеологічних рядах, на оберегові функції позначуваних ними обрядодій. Шляхом використання діалектних текстів мотивовано значення застарілих компонентів етнофразем, що уможливило їх пояснення в цілому.

Ключові слова: обрядовий фразеологізм, етнофразема, діалектний текст, варіативність, синоніміко-варіантний фразеологічний ряд, етнокультурна семантика, середньоаддніпрянський говір, діалект, говірка.

Фразеологічний склад кожної мови є яскравим і своєрідним, у ньому закодовані такі національно-культурні особливості, що є ключем до таємниць розумового універсуму конкретної культури, до пізнання способу мислення народу, специфіки його менталітету. Ядро національної фразеології становлять етнофраземи, стійкі одиниці, пов'язані з духовною культурою народу, чимало з яких є невід'ємною частиною його сімейної та календарної обрядовості.

Постановка проблеми. У східнослов'янському мовознавстві кінця ХХ – початку ХХІ ст. відчутна активізація вивчення фразеологізмів народної духовної культури (Є. Брисіна, В. Васильченко, Н. Ворокова, В. Жайворонок, М. Жуйкова, О. Карауця, В. Коваль, В. Маслова, В. Мокієнко, О. Плетнева, Л. Савченко, О. Селіванова, В. Ужченко, Д. Ужченко та ін.). Весільну фразеологію української мови представлено й проаналізовано в різних аспектах у працях В. Ужченка [4; 5], В. Ковалю [1; 2], В. Васильченка [6; 7], О. Селіванової [11], Л. Савченко [10], у низці діалектологічних досліджень (М. Бігусяка, І. Магрицької, В. Дроботенко, Н. Хібеби, М. Серебряк та ін.), проте фразеологія середньоаддніпрянських говірок представлена фрагментарно.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковане розв'язання проблеми та визначення раніше не вивчених напрямів дослідження. В останні десятиліття надруковано лише три розвідки Л. Філоненко, Л. Лонської, Г. Мартинової, у яких представлено ФО кількох правобережних говірок Середньої Наддніпряниці [12; 8; 9]. Обрядові фраземи середньоаддніпрянського діалекту взагалі не були об'єктом спеціального лінгвістичного вивчення, хоч на етнічну специфіку окремих із них уже звернено увагу в дослідженнях В. Ужченка, В. Ковалю, В. Васильченка, Л. Савченко, де шляхом використання лексикографічних, етнографічних матеріалів, творів художньої літератури, записів усної народної творчості здійснено спроби пояснити стійкі одиниці літературного вжитку (*дати (дістати) гарбуза, облизати макогон, готувати (давати, брати) рушники, вернутись з рушниками, ставати на рушник, обміняти хліб, гільце вити, пришивати квітку, покривати молоду (голову)*) та ін. [4, с. 86-87; 7, с. 29-33], реконструювати внутрішню форму немотивованих етнофразем (*колупати піч, під корито підвернути старшу*) [2, с. 193-196] та науково обґрунтувати фразеологічні образи в родинно-обрядовому етнокоді культури українців [10, с. 240-246]. Важливим джерелом реконструкції обрядових фразеологізмів є використання діалектних матеріалів, зокрема текстів, які достовірно пояснюють внутрішню форму таких одиниць.

Мета статті – подати текстову репрезентацію фразеологізмів традиційної весільної обрядовості носіїв середньоаддніпрянського діалекту, виявити варіативність їхнього складу й окремих компонентів, з'ясувати специфіку етнокультурної семантики та символіки.

Матеріалом для дослідження стали обрядові фразеологізми, засвідчені у зв'язних діалектних текстах про весілля, записаних у середньоаддніпрянських говірках (ГПК, ГЗП, ГЧ). Для інтерпретації інформації, закодованої у фразеологізмі, використовуємо текстоцентричний підхід, що дає змогу з'ясувати глибинне національно-культурне підґрунтя їх формування,

влучно та яскраво проілюструвати кореляцію між мовою та культурою народу. Щодо цього В. Васильченко слушно зауважує: «План вираження і внутрішня форма обрядових фразеологізмів є засобами трансляції відповідних семантичних моментів обряду чи елементів обрядової дійсності в сучасній мові, функціонуючи в закодованому вигляді. Розкодування передбачає відтворення певного фрагмента архетипного тексту обряду, згортком якого і є обрядовий фразеологізм» [6, с. 40].

Виклад основного матеріалу. Традиційне весілля середньонаддніпрянців – найбільш складний і давній обряд, який водночас є і найбільш збереженим у їхній етносвідомості. Це театралізоване дійство, крім передвесільного циклу, зазвичай відбувалося цілий тиждень; воно розпочиналося в середу, коли молода їхала *к'лякат' на ви'с'іл':а* в сусідні села: *йак дес' да'л'еко по'йихат' / то во'на иче із сир'иди'йїде / ну дес' дали'чен'ко / то во'на ше в'сериду'йїде і за'прошуйе на ви'с'іл':а* // (ГЧ, с. 387); у четвер готували обрядові букетики, що мало назву *приши'ват' в'ін'ц'і: з чит'вир'га / в'ін'ц'і / молода к'личе / приши'вайут' в'ін'ц'і / то'д'і же молодому приши'вайут' / йак с'і'дайут' на по'сад'і / пов'йажут' та'к'і в'ін'ц'і / і ті 'сам'і д'ів'чата по'сид'ат' посп'і'вайут' / о / во'на пов'йа'зала / по'часту'вали погу'л'али / о'це во'на у чит'вер'це 'робит' / (ГЧ, с. 366); у п'ятницю пекли коровай, шишки та забирали худобу (придане): *у п'ятниц'ю заб'і'райут' гард'і'роп чи ск'рин'у заб'і'райут' / а в суботу в'іл'це 'робл'ат' / (ГЗП, с. 35); у суботу молода скл'і'кайе д'ів'чат / а молодий х'лопц'ів / і це йдуть на д'і'вич 'вич'ір / (ГПК, с. 239). Потім відбувалося власне весілля та післявесільний етап: *на д'ругий ден' молоду пири'воз'ат' / так / на т'рет'ій ден' ни'сут' йїй с'н'ідат' / на чит'вертий ден' і'дут' шу'кат' у'же ж бат'ки / і'дут' шу'кат' доч'ки / а ті ж і'дут' на пот'русини / і так 'ц'ілий 'тиждин' мо'тал'ис'а* // (ГПК, с. 239). У записаних діалектних текстах, репрезентовані обрядові фразеологізми, що є невід'ємними компонентами вербального коду весілля. Внутрішню форму значної частини таких одиниць легко реконструювати на фоні омонімічних вільних словосполучень. Так, у текстах про сватання засвідчено синоніміко-варіантний фразеологічний ряд, що репрезентує успішне його завершення, згоду батьків та дівчини на шлюб: *пов'йазуват' рушин'ками, да'ват' 'хустку і хл'і'бину* (ГПК, с. 285), *пов'йазуват' рушин'ком, пов'йа'зат' 'хустку, обм'ін'ат хл'і'б* (ГПК, с. 307), *в'йа'зати рушин'ки, запи'ват' мого'рич* (ГПК, с. 326), *мого'рич пит'* (ГЗП, с. 34), *пе'ре'в'йа'зат' пл'а'точком, пе'ре'в'йа'зат' рушин'ками, обм'ін'ат хл'і'б* (ГЗП, с. 46), *запи'ват' мого'рич* (ГЗП, с. 71), *хл'і'б зам'ін'ат'* (ГЗП, с. 192), *м'ін'ат' хл'і'б* (ГЗП, с. 237), *м'ін'ати хл'і'б* (ГЗП, с. 251), *пири'в'йазуват' 'хусткойу* (ГЧ, с. 186), *молоду запи'ват'* (ГЧ, с. 365), *розм'ін'ат' хл'і'б, зам'ін'ат' хл'і'б* (ГЧ, с. 377) тощо. У тексті: *да'йе молодому 'хустку і хл'і'бину / а сватів пов'йазуйе своїми рушин'ками* (ГПК, с. 285); *йак'шо 'д'івчина со'гласна / то во'ни м'ін'ал'ис' х'л'і'бом / 'д'івчина пе'ре'в'йазувала жини'ха пл'а'точком / а старос'т'ів рушин'ками* (ГЗП, с. 46), *св'ати св'атайут' / чи з'годиц':а ж во'на п'і'ти'зам'іж за 'його / чи ни з'годиц':а / зас'ватайут' / то'д'і ж хл'і'бину би'рут' / да'йе мол'одий хл'і'бину / а йо'му ж на'зад да'йут' / м'ін'айут' хл'і'б* / (ГЗП, с. 251).**

Усі вищеназвані фразеологізми містять компоненти *хліб, хлібина, рушник, хустка, платок, платочок, могорич*, які в етносвідомості діалектоносіїв споконвіку символізують достаток, щасливе життя. Так, В. Коваль зазначає, що *хліб* у повір'ях і уявленнях східних слов'ян узвичаївся як «символ життя, плодючості й дітонародження, добробуту й матеріального достатку» [1, с. 155], а, на думку В. Ужченка, «на родинях, хрестинах, новосіллі, іменинах, весіллі хліб звичайно символізує багатство» [5, с. 226]. Підґрунтям такої символіки, на думку В. Жайворонка, є те, що в українців хліб споконвіку був у великій пошані і ставлення до нього побожне, культове, бо це Божий дар; хліб випікають у формі сонця і називають святим; він сам освячує, стверджує і благословляє нове подружжя [3, с. 618]. Дослідники відзначають, що зазвичай цю хлібину розрізає або розламає сама наречена чи хтось із її дозволу, що символізує згоду вийти заміж, або надкушують обоє молодят, а потім пригощають усіх присутніх [див. за: 5, с. 227-230], проте ми засвідчили протилежний цій обрядодії ритуал, згідно з яким розрізати хліб не можна: *обм'ін'уйут' хл'і'бину / і иче'кажут' / шо о'ц'у хл'і'бину ни 'р'іжте / хай во'на л'і'жит' / шоб ни 'р'ізал'и / о'це йак зам'ін'айут' хл'і'б / то'д'і д'ругим 'разом 'можите з'йісти / а 'р'ізат' н'іл'з'а / то шоб ни роз'р'ізала'с'а с'ім'йа 'йїхн'а / шоб хара'шо жи'ли* // (ГЧ, с. 377). У одній з говірок південної Київщини засвідчено стійку сполуку *по'зичит' хл'і'бину*, яка репрезентує вірування про те, що іти на сватання потрібно з позиченим хлібом: *при'ходили св'ати із по'зичи'ним х'л'і'бом): ко'лис' же ни ого'лошували / ни ка'зали / шо 'будут' та св'атац':а і по'зичи'ний хл'і'б б'рали / тре по'зичит' хл'і'бину / шоб молода ни*

покинула молодого / то тре позичит хлібину // зараз то пичут хлібину на сватан':а / а коліс то йшли позичат хліб / мабут то шо позичи'ний / то шоб ш'част'а було (ГПК, с. 307). Очевидно, що така обрядодія мала оберегову функцію; про те, з якою метою позичали хліб нікому не говорили, та й саме сватання в давнину було справою таємною, ішли сватать найчастіше увечері, шоб уникнути допитливих і недобрих очей. Рушник в етносвідомості українців символізує долю, а отже, подаючи рушники дівчина дає згоду іти спільною дорогою життя з парубком, який її сватає. Хустка (платок, платочок) є символом «прихильності, любові, вірності, прощання, скорботи» [3, с. 626], що засвідчує й фрагмент діалектного тексту: *самою к'рашчою хусткою мол'одойі пири'їажут' мол'одому руку / шоб в'ін ни т'ікав от мол'одойі на вс'у жиз'н' / шоб зав'їа'зат' й'ому // от'о та'кий у нас об'ичай //* (ГЧ, с. 186).

Нерідко діалектоносії розповідають пізніший у часі, спрощений варіант сватання, коли молоді люди самі домовлялися, заздалегідь узгодивши це з батьками, а приходили в дім нареченої, шоб уточнити день весілля та інші подробиці: *ну догово'р'айиц':а / кол'и п'рииде жи'ниц':а / п'риходит' в'ін із дру'жком / п'риходит' і с'ватан':а / чи п'ідиш / чи ни п'ідиш / ну у'же ж догово'рино / шо п'ідиш / по'сид'іл'и / по'радил'ис' //* (ГЧ, с. 377). У цьому разі стійка сполука *мого'рич п'ит'* реалізує сему 'закріпити попередню домовленість': *п'рииде'м мого'рич п'ит' / ну йак йа со'г'ласна / п'риход'те / п'риход'ат' два чол'ов'іки з бу'л'кою / п'риход'ат' / ну мого'рич со'г'лас'ні п'ит' / мол'ода й мол'одий іде 'р'ідних там т'іток / хриш'чених на мого'рич / зап'іл'и мого'рич / на кол'и с'вайба догово'рил'ис'а / і с'вайбу 'робл'ат' /* (ГЗП, с. 34). Етнофразема *мого'рич п'ит'* тут репрезентує не тільки частування з нагоди успішного завершення попередньої домовленості дівчини й хлопця, але й містить давню символіку єднання, властиву лексемі *мого'рич* [3, с. 373].

Привертають увагу стійкі словосполучення на позначення обряду перевезення в дім нареченого приданого дівчини. Діалектні тексти репрезентують звичаєву специфіку цього обряду, його дієвий, персональний, атрибутивний, локативний та часовий плани, вербалізовані в фразеологізмах *виз'ти ск'рин'у* (ГПК, с. 111), *ск'рин'у брат'* (ГЗП, с. 61), *із:уват' на ск'рин'у* (ГЗП, с. 62); *сун'дук вир'а'Уат'* (ГЗП, с. 156), *заб'ірат' ху'доду* (ГЧ, с. 146): *ск'рин'у по'ставили / с'і'дає 'сокол на ск'рин'у / той шо прода'їе / х'лопц' йа'кийс' / там са'довл'ат' / чи чол'ов'ік муж'чина / шо визе ск'рин'у до молодого // кри'чат' 'дайте 'сокола / бо ни'ма ж 'сокола / то 'сокол / в'ін си'дит' аж на ск'рин'і / чи си'дит' чи дир'жиц':а / йак п'їаний / з'найите в'с'ако ж бу'ває / то 'сокол / в'ін по'в'із ск'рин'у // мол'оду в'п'ред посадо'вили на пири'д'ку / а це на 'воз'і 'з:аду ск'рин'а /* (ГПК, с. 111); *ск'рин'у по'ставл'ат' на п'іводу / і дру'жки об'ступл'ат' у'с'і на ск'рин'і / та 'кол'о ск'рин'і кру'жка по'стано'вл'ац':а і 'їйдут' до мол'одого / йак мол'одий ск'рин'у би'ре / і прода'їут' ск'рин'у /* (ГЗП, с. 61); *молодий і бо'їари приї'їж:али за ск'рин'о'їу п'іводо'їу / бо'їари ви'носи'л'и з ко'мор'і / с'тавили на 'воза / а на'верх ск'рин'і к'л'ал'и по'душки / 'р'адна / ко'вдр'і / ко'жухи / а дру'жки с'п'івал'и // і йа 'зараз по'п'робу'їу зас'п'і'вати // „с'крин'а 'наша та ду'бовайа / ой ку'ди ти найми'нована / чи в Крим / чи в до'рогу / чи до с'векра у ко'мор'у // в'їл'ика шчир'бина / де сто'їала ск'рин'а // а шче 'б'їл'ша шчир'бина / йак заб'ирут' с'їм'їа'нина” // то'д'і дру'жок бо'їари поч'ас'туйут' го'р'їлко'їу // дру'жки ста'новл'ац':а на 'воза / випровод'ат' п'іводу з ск'рин'о'їу і то'д'і вир'тайуц':а /* (ГЗП, с. 62). Цей обряд в одних говірках відбувався напередодні весілля в п'ятницю, а в інших – в неділю, коли весільний поїзд „віз” і молоду, і її придане в дім молодого. У кількох говірках засвідчено стійку сполуку *одкри'ват' ск'рин'у*, що вербалізує обрядодію, під час якої наречена передавала своїм подругам естафету заміжжя”: *молода це було у'же з под'в'їр'їа сво'го ви'ходе / одкри'ває ск'рин'у / шоб д'ів'чата 'зам'їж іш'л'и / три 'рази одкри'їе і зак'ри'їе / і повез'л'и мол'оду / шоб д'ів'чата 'зам'їж ви'ходил'и //* (ГПК, с. 214).

В. Ужченко вважає фразеологізм *пришивати квітку* 'висміювати когось гострим слівцем, влучною відповіддю, образити, сказати щось дошкульне' одним із найбільш «темних» виразів, обґрунтовуючи його походження з весільної фразеології [4, с. 86]. Дійсно, коли молодий «викупляв» у брата свою наречену, її сестра пришивала йому квітку чи бант із червоної стрічки: *то'д'і се'ст'ра молодойі в'їдр'їза в'їд'їїї в'їнка к'в'їтку і приши'ва молодому // во'на сп'їва т'рич'ї / „ой дай / 'мати / 'голку / шче й 'ниточку 'шовку при'шити к'в'їточку молодому чел'а'диноч'ку” // три ра'зи с'тука 'їїхн'і 'гол'ови / гол'ова до гол'ови // їїї 'тоже п'л'ат'ат' з'рош'ї / 'чарку і 'шишку //* (ГЗП, с. 48). Цю обрядодію супроводжували сміх, жарти, іноді досить дошкульні, адже родину хлопця в цьому обряді вважали чужим родом, «ворожим», тому *с'вайки ганб'л'ат' дру'жок / а дру'жки с'вайок* (ГЧ, с. 379); *йак у'вод'ат' у 'хату мол'одого /*

д'ружки сп'ївайут' // „шчо то за во'рона стоїт' край по'рога // 'руки роз'тавил'а / 'рота роз'тавил'а / 'хоче ул'їт'їти / на поку'т'ї 'с'їсти // а 'Гал'очка ни пус'кає / Іва'нечка дожи'дає” // св'їтил'ки і д'ружки 'бор'уц'а п'їс'н'ами за мол'оду / сист'ра приши'ває к'в'їтку молодому до карту'за чи 'шапки // а брат молодой на ц'їп'ку 'їїздит' по 'хат'ї / прода'є мол'оду // с'вашки і св'їтил'ки сп'ївайут' // „ой та'тарин б'рат'їч'ок / та'тарин / про'дав сист'риц'у за'даром // 'русу косон'ку за п'їа'так / б'їле 'л'їчен'ко о'д:ав 'так” // (ГЗП, с. 64); а то'д'ї мол'одому к'в'їтку приши'вайут' / та й сп'їває // „'зат'у же м'їй ко'ханий / ти ж ми'н'ї й нипо'ганий / ти ж мо'їу сист'ру 'л'убиш // ти ж ми'н'ї пл'а'ток 'купиш // а ка'зал'и з'ат' ба'гатий / а в'їн скупу'ватий / кл'а'де з'рош'ї на та'р'їлку шчир'бату ко'п'їйку // 'зат'у ж м'їй хо'роший / ни дам 'шапочки биз з'роший / кл'а'ди ж ми'н'ї хоч з'ривин'ку за сист'риц'у чорноб'ривин'ку” // (ГЧ, с. 186). Наведені мікротексти переконливо ілюструють підґрунтя виникнення вторинного значення обрядового фразеологізму *пришивати квітку*.

Коли учасники весільного поїзда поверталися до двору молодого, то відбувався обряд очищення вогнем, реалізований сполуками *пирист'упат' чириз о'гон', пири'носит' чириз о'гон'* (ГЗП, с. 36-37), *не'с'ти 'через 'вогнище* (ГЗП, с. 49), *пирий'ж:ат' 'вогнище* (ГЗП, с. 64), *пирист'рибнут' о'гон'* (ГЧ, с. 323): *йак у'же 'в:одит' жи'н'їх мол'оду в го'род / дак кл'а'дут' со'л'оми / і о'це ни пири'водит' / в'їн за 'руку ми'не дир'жит' / і о'бойе ми пирист'упал'и чириз о'гон' / а це ти'пер в'їн би'ре мол'оду і пири'носит' чириз той о'гон' жи' / (ГЗП, с. 36-37); на во'ротах у же'ни'ха го'рит' 'вогнище // же'них бе'ре молоду на 'руки і не'се 'через 'вогнище // (ГЗП, с. 49); свай'бовий 'пойзд при'їхав у'же до мол'одого // а тут у'же 'вогнище на во'рот'ах // пирий'ж:аїут' це 'вогнище / сп'ївайут' / тан'ц'уйут' / на ш'час'т'а да'руйут' // (ГЗП, с. 64); а 'б'їл'а молодого розкла'дали ви'ликий ко'ст'ор / де молод'ї по'вин':ї були пирист'рибнути // 'цебто о'гнем т'реба було все по'гану 'ничис'т' спа'лити / шчо з 'чистоїу ду'шеїу у но'вий д'їм зай'ти (ГЧ, с. 323). У віруваннях українців вогонь має благодійну й очищувальну та захисну силу, це символ плодючості [3, с. 105], у цьому обряді він символізує ще й очищення від енергії іншого роду, адже дівчина переходить до чужої їй родини, у якій її хочуть бачити покірною та слухняною. Підтвердженням цьому є й обрядодія, яку виконували молодий із боярами перед ворітьми дівчини, коли йшли її забирати: *а тут у'же сто'ла 'винис'л'и / і посма'лил'и йїх / зап'а'лил'и там шос' 'йа'кус' / ку'сочок жи т'ї'їейї со'ломки там а'бо шо / посма'лили / шоб во'ни пири'с'кочили / шоб во'ни пирий'їли 'чириз у'сей во'гон' / шоб були 'мужн'ї / хо'рош'ї // (ГЧ, с. 379)**

Дослідники відзначають, що найбільш драматичним шлюбним ритуалом є обряд покривання молодої, після якого наречена набувала статусу жінки і мусила жити за відповідними йому нормами поведінки. У середньонадніпрянських говірках цей обряд вербалізований синоніміко-варіантним фразеологічним рядом: *'розб'їрат' мол'оду* (ГПК, с. 81), *розб'їрат' мол'оду, нап'нут' 'хусткойу* (ГПК, с. 329-330), *зав'їзат' 'хустку* (ГЧ, с. 186), *хва'ту з'н'ї'мат'* (ГЧ, с. 323), *скри'ват' мол'оду* (ГЧ, с. 381): *би'рут' пл'а'ток 'гарний / кра'с'ївий / чи 'чорний / чи зе'л'єний / ну ни 'б'їлий / а'бо зе'л'єний / а 'б'їл'и 'їс'т' 'чорний / у ц'ї'тах // і ста'є / од'на ж ста'є / і та / би'рут' за к'рай'ушки / а мол'одий і мол'ода си'д'ат' / во'ни над гол'о'войу ма'хайут' / і о'це ж скри'вайут' / сп'ївайут' же / посп'ївал'и / посп'ївал'и і мол'оду тим плат'ком завир'нули / зав'їзали і сп'ївайут' // „ із 'д'ївиц'ї / із д'їв'чиц'ї зро'били мол'одиц'у” (ГЧ, с. 381).*

Обрядові фраземи *розб'їрат' мол'оду, покри'ват' мол'оду, зав'їязуват' 'хусточкойу* можуть відображати й різні етапи обряду покривання нареченої, що супроводжують жартівливі пісні: *в све'к'рухи розб'їрає в'їн йїї / у'же покри'ває 'тейу 'хусточкойу / йак з'н'їме в'їн об'р'ад цей с'вад'їбний / в'їночка / то то'д'ї вже 'мати молодого зав'їязує 'хусточкойу 'голову ц'ї ж мол'од'ї / сп'ївайут' д'їв'чата / чи мол'одиц'ї / чи д'їв'чата п'їс'н'ї / шо „дай 'мати 'масла / йа ж то'б'ї ко'рову 'пасла / го'нила на 'росу / дай 'масла на 'косу” / ну це ж жарт'їв'лив'ї ті п'їс'н'ї / і вже ж зав'їязує / вже ж зро'били йїїї мол'одиц'ї'ойу й с'п'ївайут' / „а на то'ку п'росо мол'от'ат' / а там у 'Н'їночки 'косу то'лочат' / ой п'росо / п'росо / воло'ток / ко'са мо'їа 'золото / ни о'дин р'їк йа ти'бе чи'сала / а за 'дин 'веч'їр пот'їрала” / бо вже ж мол'одий зав'їзав йїї пл'а'ток / вже во'на мол'одиц'а / вже ж во'на ни 'має 'права до д'їв'чат'їти / (ГПК, с. 286). В одній із говірок засвідчено специфіку обряду покривання, який могли здійснювати не тільки стосовно нареченої, але й її обранця, що пов'язано з господарськими міркуваннями та віруваннями: *мол'одих покри'вали / з'н'їмали хва'ту з мол'одой / і мол'ода ста'вала мол'одице'їу / йаки'чо в мол'одого була 'нас'їка / то мол'оду ни розк'в'їч:ували / а**

розк'в'ич:ували молодого / шчоб мед був / а йаки'чо 'нас'іки ни було / хва'ту з'н'їмали з молод'дойі // (ГЧ, с. 323).

Стійке словосполучення *нес'ти сн'їданок* репрезентує обрядодії, які відбувалися в понеділок уранці, коли веселий гурт рідних нареченої ніс їй снідати: *ни'сут' сн'їданок / 'робл'ат' 'г'ілочку з 'вишн'ї / укра'шайут' йї'її ст'р'ічками / ч'ін'л'айут' цу'керки туди / п'р'ан'ічки / і ни'сут' с'н'їдат' у'же / і сп'ївайут' там п'іс'н'ї у дво'р'ї / „ми ж до 'тебе й'демо / ми ж то'б'ї с'н'їданочок ни'семо / це ж то'б'ї с'н'їданочок ни на р'ік / а це ж то'б'ї с'н'їданочок на 'ц'їлий в'ік" / бо вже ж н'їхто б'їли ни'буде нес'ти / а то'д'ї г'райут' му'зики / тан'ц'уйут' із цим 'г'іл'це'м / вгош'чайут' ц'їх хат'н'їх 'родич'ів / бат'к'ів / і ц'у ж у'же молод'ду з мол'одим / і знов со'б'ї погу'л'али / пове"се"л'ил'ис'а / (ГПК, с. 286); но'сил'и й с'н'їдат' / ну йак тирид'ївайуц':а / і цї'гани / і в'рач'ї / хто хоч' / і мол'одих / дак йак в'род'ї мол'одий / і мол'ода / поп'ідп'їр'їзувал'и рушн'їками мол'оду / а мол'одий та'ким пл'ат'ком 'руку пири'в'їажут' / а то'д'ї й г'ар'ач'ї ж іш'л'и / о'це ж г'ар'ач'ї назив'айуц':а / при'нос'ат' с'н'їдат' / а с'н'їдат' при'нос'ат' то вже / смот'р'а йак хто / хто шо при'ни'се / при'думуйут' / (ГЗП, с. 300). Символом покірності, хазяйновитості в межах цього ритуалу є обрядодія, яку вербалізує фразеологізм *повми'вати 'родич'ів*. Дівчина повинна була рано встати, приготувати їсти, повмивати свекра й свекруху, втерти їх власноруч зробленим рушником і посадити за стіл, а потім зустріти рідних, які принесли їй снідять, повмивати і пригостити: *в поне"д'їлок не"в'їстка по'вин'а 'рано встат' / приго'товит' 'їїсти / од'а'ти 'бат'ка й 'мат'ір / у'мит' йїх / по'ц'їлу'ват' і поса'дит' 'їїсти (ГЗП, с. 49); при'ни'сл'и с'н'їдат' / мол'ода вс'їх 'чисто поназ'начуйе о'ц'їх / хто при'н'їс с'н'їдат' / 'р'їже на та'к'ї ку'сочки 'л'енту // а то'д'ї са'жайу йїх за ст'їл і йа 'зараз' пошту'йу / 'зараз' бат'ка й 'мат'ір / свик'руху й свекра / пол'о'жу кал'д'ча / лежн'а по'р'їжу і ото / 'мати ми'н'ї 'риби приго'товил'и / й 'куриц'у 'ж:арил'и / і го'р'їлки 'доброї / ну й той йа дал'а руш'ник / зл'їл'а 'матир'ї / а за 'бат'ка був 'Хведор Ваку'ленк'ів / позл'ївал'а / повми'вал'ис'а / 'с'їл'и за ст'їл / йа йїх по'поштувал'а / са'ма 'чарочку з 'ними випил'а ж / во'ни зас'тавил'и / а тут і ни'сут' с'н'їдат' / і йїх поса'дил'и за ст'їл / (ГЗП, с. 49). Під час цієї обрядодії весільні гості жартували над молодою жінкою, заважаючи їй виконанню: *моло'да йде по 'воду до кри'ниці / і шоб повми'вати 'родич'ів / застав'л'айут' йї'її / шо поприби'рай у 'хат'ї / при'ни'си во'ди та повми'вай нас / об'ишм' / 'поки при'ни'сут' 'цейї во'ди / а кир'ниці'а це ж ни о'с'о / а хо'дили аж на йар / 'поки при'ни'сеш йї'її / а ті позас'їдали с'тарш'ї моло'диц'ї / 'вивирнули 'воду / д'ругий раз і'деш / 'поки при'ни'сеш ту 'воду знов жи ж 'вивірнут' / ну ми при'йш'ли / з ним при'нес'ли ц'у 'воду / 'вивирнули п'ід 'самим по'рогом / ну чим у'мити / ни'ма чим / (ГПК, с. 330).***

У цей же день відбувається й обряд, вербалізований у фраземі *'жито мол'от'ат'*, виникнення якої, напевне, пов'язане з магічним ритуалом, що забезпечував продовження роду унаслідок народження онуків, символізував зміну в житті батьків нареченої: *а в пони'д'їлок с'ход'ац':а у'с'ї / хто с'вайбу гу'л'аїе / при'нос'ат' с'н'їдат' мол'од'їй / гу'л'айут' / сн'ївайут' // у пони'д'їл'ок і 'жито мол'от'ат' // у'нос'ат' у 'хату 'терниці'у / ц'їп / гра'б'л'ї / 'в'їдра / 'в'їники // з:а с'волока вит'а'гаїут' сн'їп 'жита і почи'найут' мол'от'ит' // кур'ава ли'тит' на вс'у 'хату // змоло'тил'и / по'в'їйал'и / 'бат'ку і 'матир'ї у 'пазуху 'висипал'и // а то'д'ї 'бат'ка і 'мат'ір нар'а'жайут' свай'бов'ї ка'тат' на 'возику по си'л'у // (ГЗП, с. 4). Лексема *жито* в українській етносвідомості – це символ плодючості й багатства, тому сніп жита був обов'язковим атрибутом весільної обрядовості: сніп жита вносили в хату і ставляли на покуті; також зерно жита використовували для обсіпання молодих, «щоб їм добре жилося», «на щастя»; сніп жита ставлять у головах молодих при першій постелі [3, с. 221].*

Про завершення весілля в молоді свідчив обряд знімання гільця з хати, куди його закидали, коли молоду проводжали до молодого, репрезентований у стійкому словосполученні *зн'їмат' 'г'їл'це*: *а то'д'ї те 'г'їл'це с'тавл'айут' аж на 'хату 'вितаскаїут' / і то'д'ї зн'їмайут' те 'г'їл'це і там у'же і го'р'їлка сто'їт' / і ст'їлець / і го'р'їлка / при'ход'ат' зн'їмайут' те 'г'їл'це / і знов п'їут' / об'ратно гу'л'айут' / во'ни зн'а'ли вже ж те 'г'їл'це / вже с'вайба закри'вайиц':а / (ГЧ, с. 368). Однак батьки молодих запрошували гостей ще приходити у весільні хати, щоб доїсти й допити те, що залишилося від гуляння. Ця обрядодія вербалізована в фразеологізмі *їти на пот'русини*, значення якого пояснено через мотивацію компонента *пот'русини*: *це 'п'іс'л'а с'вайби ше пот'русини назив'айуц':а // це ж і'дут' до бат'к'ів / чи в йїх 'хат'ї все по'пили та 'йїли / та ше пот'русит' бат'к'ів // с'вайба / ц'їа шо була / т'ї 'л'уди / шо гу'л'али / ше на пот'русини і'дут' / та ше в 'сериду нат'рус'ац':а 'ловко / та ото та'ке / ше**

пош'ти /ц'ілий /тижден' гу'л'айут' / пйут' / йі'д'ат' / (ГЧ, с. 580). У „Словарі української мови” Б. Грінченка лексему *потрусини*, -син, ж., мн. подано як обрядову з близьким значенням: „Собрание небольшого числа гостей, лицъ болемъ близкихъ семья, на другой день послѣ пирушки для дождания и допивания остатковъ отъ вчерашняго дня” (записано в Лубенському повіті) (Грінч., т. 3, с. 382). Також засвідчено звичай, коли весільні гості після завершення гуляння у весільних хатах, ходили ще й у гості один до одного, що реалізоване етнофразеологією *ход'ит' по доб'ридн'ах*, яку засвідчено в говірках Західної Полтавщини: *о'це вже йак'ход'ат' по доб'ридн'ах / так'ото'вар'ат' ва'реники // ото'мати мо'йа / хо'дил'а ж на с'вайби / бат'ко хреш'ч'ений дес'жениц'а'тош'ч'о / у'же'мати приб'і'гайе мо'йа / отут'д'ів'ч'ата да'вайте трошки ва'реник'ів / во'ни за'м'іс'ат' / а ми'робимо / за'рил'и / а тут'у'же'ідут' / той'грайе / той'сп'і'вайе / прийш'ли у'хату / погу'л'али / потанц'у'вал'и / (ГЗП, с. 125). Очевидно, що компонент *доб'ридн'и* утворений від словосполучення *добрий день* не тільки тому, що воно є формулою мовного етикету українців, а й тому, що унаслідок тривалих веселощів дні гостювань були для них добрими і в буквальному смислі.*

З метою закріплення родинних зв'язків свати обмінювалися гостинами: спочатку до батьків молодого та молодят ішли батьки нареченої, оскільки скучали за донькою й хотіли побачити, як вона освоїлася в новій родині, а потім того ж дня чи в наступну неділю – свати з дітьми приходили до них, при цьому відбувався обмін калачами (*калач* – це «білий хліб особливої форми, випечений із покрученого й переплетеного тіста; ознака достатку, небуденності» [3 с. 267–268]). Цей обряд закріпився у стійких словосполученнях *прий'їж:ат' на пока'лачини* (ГЗП, с. 50), *ї'ти на росх'л'обини* (ГЧ, с. 383), компоненти яких пояснено в текстах: *у наступну не'д'іл':у з'ат' з доч'кою і'р'ідними прий'їж:айут' до бат'к'ів у'гост'і на пока'лачини // гу'л'айут' там / а то'д'і не'ре'ход'ат' до молодого / йак'ш'чо це в'одному се'л'і / то в той же ден' / а йак'ш'чо в'другому / то пока'лачини в'одних на'одну не'д'іл':у / а в'других на'другу не'д'іл':у* (ГЗП, с. 50); *і'йдут' до мол'одого на росх'л'обини / молод'і'п'рийдуть на'другу ни'д'іл':у до мол'одой бат'ки'йдут' на росх'л'обини / росхл'о'балис'а / запи'ли / вс'о / і на'тому ви'с'іл':а'кончилос'* (ГЧ, с. 383).

Висновки та перспективи наукових розвідок. Як бачимо, діалектний текст – це унікальне джерело етнолігвістичної інформації, що дає змогу не тільки докладніше репрезентувати фразеологізми весільної обрядовості, виявити варіативність їхнього складу й значень окремих компонентів, а й з'ясувати специфіку етнокультурної семантики та символіки, зумовлену стереотипами поведінки діалектоносіїв, їхніх традицій і звичаїв. Текстова інтерпретація здебільшого засвідчує прозорість внутрішньої форми значної частини етнофразем, яку легко реконструювати в діалектних оповідях на фоні омонімічних вільних словосполучень; уможливує з'ясування глибинного національно-культурного підґрунтя їх формування, влучно та яскраво ілюструє кореляцію між мовою та культурою середньонаддніпрянців. Запронований підхід перспективний і для дослідження внутрішньої форми немотивованих фразеологізмів унаслідок фіксації в діалектних текстах явищ народної духовної культури.

Список використаної літератури

1. Коваль У. І. Народня ўяўленні, павер'і прыкметы: Даведнік на ўсходнеславянскай міфалогіі / У. І. Коваль. – Гомель : Беларускае Агенцтва навукова-тэхнічнай і дзелавой інфармацыі, 1995. – 180 с.
2. Коваль В. Украинская этнофразеология: проблемы интерпретации / В. Коваль // Доп. та повідомл. IV Міжнародного конгресу українців / Відп. ред. В. Німчук. – К. : Пульсари, 2002. – С.193-196.
3. Жайворонок В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006, – 370 с.
4. Ужченко В. Д. Весільні фразеологізми // Українська мова і література в школі. – 1991. – № 5. – С. 86-88.
5. Ужченко В. Д. Східноукраїнська фразеологія : монографія / В. Д. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 362 с.
6. Васильченко В. Генетичні зв'язки української обрядової фразеології з етнічною культурою / В. Васильченко // Дивослово. – 2009. – № 6. – С. 37-44.
7. Васильченко В. Фразеологізми шлюбної обрядовості / В. Васильченко // Дивослово. – 2010. – № 5. – С. 28-33.

8. Лонська Л. І. Народна фразеологія як елемент збереження етнокультури / Л. І. Лонська // Філологічний вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини : збірник наукових праць / гол. ред. Л. М. Полюга. – Умань : ВПЦ „Візаві”, 2011. – Вип. 1. – С. 240-249.

9. Мартинова Г. І. Фразеотематична група „Людина” в середньонадніпрянських говірках / Г. І. Мартинова // Славянская фразеологія в синхронии и диахронии : сб. науч. статей. – Вип. 2 / М-во образования РБ, Гомельский гос. ун-т им. Ф. Скорины / редкол.: В. И. Коваль (отв. ред.) [и др.]. – Гомель : ГГУ, им. Ф. Скорины, 2014. – С. 32-35.

10. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови: етимологічний та етнолінгвістичний аспекти : монографія / Л. В. Савченко. – Сімферополь : Доля, 2013. – 600 с.

11. Селіванова О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти): Монографія / О. Селіванова. – К. – Черкаси : Брама, 2004. – 276 с.

12. Філоненко Л. І. Структурно-семантичні моделі фразем у говірках волинсько-середньонадніпрянського діалекту / Л. Філоненко // Павло Гнатівич Житецький і сучасна українська лінгвістика : [зб. матер. Всеукр. наук. конф.; Черкаси, 15–16 лютого 2007 року]. – Черкаси, 2007. – С. 98-105.

Використані джерела

ГПК – Говірки Південної Київщини : Збірник діалектних текстів / Упорядники Г. І. Мартинова, З. М. Денисенко, Т. В. Щербина. – Черкаси, 2008. – 370 с. + CD.

ГЗП – Говірки Західної Полтавщини : Збірник діалектних текстів / Упорядник Г. І. Мартинова. – Черкаси, 2012. – 325 с. + CD.

ГЧ – Говірки Черкащини : Збірник діалектних текстів / Упорядники Г. І. Мартинова, Т. В. Щербина, А. А. Таран. – Черкаси, 2013. – 870 с. + CD.

Грінч. – Словарь української мови: у 4 т. / Упоряд. Б. Грінченко. – К. : Наук. думка, 1996 – 1997. – т. 3 О-П. – 506 с.

Крим. – Кримський А. Ю. Звинигородщина. Шевченкова батьківщина. З погляду етнографічного та діалектологічного. – Черкаси: Вертикаль, 2009. – 434 с.

Аннотація

Мартинова А. І. Інтерпретація етнофразем в діалектном тексті.

В статье впервые представлены обрядовые фразеологизмы как неотъемлемые составляющие вербального кода свадьбы в диалектных текстах, записанных от носителей среднеподнепровского говора. В ней рассмотрены вариативность компонентного состава фразем, особенности их этнокультурной семантики в текстовой интерпретации, что позволило выяснить глубинное национально-культурное основание для формирования этих единиц, метко и ярко проиллюстрировать корреляцию между языком и культурой среднеподнепровцев.

Внутренняя форма значительной части исследуемых единиц достаточно прозрачная, ее легко реконструировать в диалектных записях рассказов на фоне омонимических свободных словосочетаний. Результатом такого подхода стало декодирование фрагментов архетипного текста обряда, мотивировано значение устаревших компонентов этнофразем. Особое внимание уделено региональному своеобразию обрядовой семантики и символике компонентов устойчивых единиц в синонимико-вариантных фразеологических рядах, на обереговые функции обозначаемых ими обрядовых действий.

Ключевые слова: обрядовый фразеологизм, этнофразема, диалектный текст, вариативность, синонимико-вариантный фразеологический ряд, этнокультурная семантика, среднеподнепровский говор, диалект, говоры.

Summary

Martynova H. I. The Interpreted ethnophrasemes in the dialect text.

The article originally presents ritual phraseology as an integral component of the wedding code in dialect texts written from the speakers of the Mid-Upper Dnieper patois. The article considers the variation in the component composition phrases, features of their ethnocultural semantics in textual interpretation, that enable investigation of the deep national and cultural background in formation of these units, aptly and vividly illustrating the correlation between language and culture of the Mid-Upper Dnieper native speakers. The internal form in largely most stated units is clear enough and is as

well clearly defined in dialect texts while opposed to free homonymous word phrases. In the end this approach represents the decoded archetype text extracts for the ritual and as well motivates the meaning for the outdated components of the ethnophrasemes. The attention is also drawn to the regional peculiarity of ritual semantics and the symbolism for the fixed units components in the synonymically variated phraseological ranks, and to the functions of supernatural protection quests denoted by them.

Keywords: ritual phraseological unit, ethnophraseme, dialect text, variability, synonymically variated phraseological rank, ethnocultural semantics, Mid-Upper Dnieper patois, dialect.

УДК 811.161.2'373.23(045)

О. А. Мороз

Маріупольський державний університет

ОНИМИ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ МАКСА КІДРУКА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ТВЕРДИНЯ»)

Реферат. У сучасній ономастиці актуальним напрямком студій є вивчення особливостей функціонування власних імен у художньому дискурсі. Їх дослідження на матеріалі сучасної української літератури, зокрема пригодницько-фантастичного жанру, відкриває нові обрії літературно-художньої ономастики, дозволяючи розширити уже сформовані теоретичні положення в межах цієї науки.

У розвідці окреслено основні здобутки в галузі ономастики, зокрема в плані дослідження специфіки функціонування власного імені в художньому дискурсі. Обґрунтовується термін літературно-художній онім, під яким розуміється та чи інша власна назва, уживана в художньому просторі. Узагальнено функції, які ім'я виконує в художньому творі.

Здійснено аналіз основних теоретичних напрацювань у межах літературно-художньої ономастики, при цьому визначено загальну специфіку власного імені в художньому дискурсі. На матеріалі роману Максима Кідрюка «Твердиня» встановлено типологію імен, використовуваних у цьому творі, виділено основні їх функції, визначено специфіку оніма в жанрі фантастики.

Ключові слова: власне ім'я, літературно-художня ономастика, літературно-художній онім, текстотвірна функція оніма, інформативна функція оніма, експресивна функція оніма, епічно-фантастичний принцип добору власного імені, антропонім, топонім.

Постановка проблеми. Серед найважливіших в ономастиці й сьогодні лишається питання про специфіку власного імені в художньому дискурсі. Над цим питанням в теорії ономастики плідно працювали П. Чучка, Л. Белей, Ю. Карпенко, В. Калінкін, Г. Лукаш, а також Е. Магазаник, В. Михайлов, В. Никонов, С. Зінін, Т. Немировська, О. Фоякова та інші вчені. Саме вони заклали підґрунтя літературно-художньої ономастики як в українському, так і в російському мовознавстві.

У сучасних наукових розвідках описано специфіку літературно-художнього оніма (далі – ЛХО) [1], визначено його особливі ознаки (на тлі зіставлення із загальними назвами) [5], виділено принципи добору і функціонування імені в художньому творі [6], визначено функції ЛХО та їх типологію [2; 5; 6; 7], вивчено конотації онімів [11]. Попри потужну теоретичну базу літературно-художньої ономастики, нові художні твори, які з'являються в українському художньому просторі, зокрема романи Максима Кідрюка, дають змогу опрацювання теоретичних положень під іншим кутом зору, у силу чого розроблення теми цієї статті вважаємо актуальним питанням сучасної ономастичної науки.

Мета статті – дослідження специфіки та функцій онімів у творах Максима Кідрюка. Визначена мета реалізується в розв'язанні таких завдань: окреслити основні напрямки досліджень літературно-художнього оніма в українському мовознавстві; виділити основні ознаки літературно-художнього оніма; систематизувати оніми в художньому дискурсі Максима Кідрюка; створити типологію ЛХО у творах Максима Кідрюка; визначити функції ЛХО в названих творах.